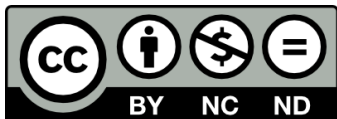

ZGODOVINA UPORABE IN PREPOVEDI MUČENJA

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Pregled

1. Obdobje pred inkvizicijo
2. Obdobje inkvizicije
3. Obdobje razsvetljenstva
4. od 19. do 21. stoletja

Zgodovina uporabe in prepovedi mučenja

1. Obdobje pred inkvizicijo

1. Obdobje pred inkvizicijo

- Prvi zapisi o mučenju segajo v Stari Egipt
- V Stari Grčiji so mučili samo sužnje
 - Pričanje sužnja je bilo veljavno **samo**, če je bilo izsiljeno z mučenjem
 - Ker za sužnje zakoni niso veljali, je za kakršno koli škodo, storjeno sužnjem, veljalo, kot da je bila storjena njihovim gospodarjem.
 - V sodnem postopku so na sužnje gledali kot na priče (ki so jih zasliševali zaradi zločinov, katerih so bili obtoženi njihovi gospodarji).

1. Obdobje pred inkvizicijo

V antičnem Rimu:

- so svobodne državljane lahko mučili le, če so bili osumljeni resnega zločina (kot je zanikanje oblasti kralja in njegovih predstavnikov).
- Osebe, ki so pripadale nižjim slojem in sužnje, so lahko mučili tudi v drugih primerih.
- Mučenje so uporabljali kot sredstvo za ohranjanje oblasti vladarjev.
- Mučenje so uporabljali tudi za to, da so zgodnje Kristjane prisilili, da so preklicali svoje prepričanje.

Zgodovina uporabe in prepovedi mučenja

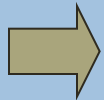
2. Obdobje inkvizicije

2. Obdobje inkvizicije

- Srednji vek: z uveljavitvijo rimskega prava je mučenje postalo uradno priznani del evropskih sodnih sistemov
- Krivdo so običajno ugotavljali na podlagi t.i. **preizkušenj**:
 - Verjeli so, da če je obtoženi nedolžen, ga bo Bog rešil.
 - Razlika: mučenja niso uporabljali zato, da bi dokazali krivdo, ampak zato, da bi iz osumljenca izsilili priznanje (o primeru tako ne odloča Bog ampak človek).
 - Leta 1215 je Papež prepovedal, da bi cerkveni predstavniki sodelovali pri izvajanju preizkušenj.

2. Obdobje inkvizicije

- Leta 1252 je Papež uvedel mučenje z izrecnim namenom izsiljenja priznanja.
- Pred dejanskim mučenjem, so žrtvi najprej:
 - zagrozili z mučenjem
 - pokazali mučilne naprave in strah zbujujočo temno sobo, namenjeno mučenju
 - predstavili vršilca mučenja (osebo, v celoti oblečeno v črno).
 - vzeli oblačila (razen spodnjega perila) in mu/ji zvezali roke.

Namen: občutek popolne nemoči v času zasliševanja

2. Obdobje inkvizicije

Uporaba mučenja je bila povezana s sodnim sistemom, v okviru katerega je **priznanje** veljalo za "**kraljico dokazov**".

- Za obsodbo so bili potrebni trdni **dokazi**, skladno **pričevanje** dveh prič ali **priznanje** obtoženega
- Predpogoj za uporabo mučenja je bila **takšna količina posrednih dokazov**, ki bi danes zadostovali za obsodbo
- Angleško običajno pravo: ne temelji na priznanjih, zato mučenje skoraj ni prisotno

2. Obdobje inkvizicije

Srednjeveška inkvizicija: od 13. do 18. stoletja je mučenje postalo osrednja komponenta sodnih sistemov

- Uporabljalo se je proti heretičnim gibanjem
- Leta 1484 je Papež izrecno dovolil uporabo mučenja v postopkih proti čarovnicam
- Če je ženska lahko prenesle mučenje brez priznanja, se je to razumelo kot "vpliv zla"
- Največ postopkov proti čarovnicam je bilo izvedenih v letih 1562, 1590, 1626 in 1650

Zgodovina uporabe in prepovedi mučenja

3. Obdobje razsvetljenstva

3. Obdobje razsvetljenstva

Mučenje so opustili skoraj po celi Evropi zaradi:

- bolj humanega kazenskega prava - sodni postopki in kazni so morali spoštovati dostojanstvo posameznika
- uradnih dvomov o koristi mučenja
- velika sprememba pravnega sistema, v katerem so posredni dokazi imeli večjo vlogo kot dotlej in na novo uvedene kazni kot npr. "kazen zaradi suma": ni več samo skrajnih izidov sojenja, torej ali obsodbe na smrt ali oprostilne sodbe

Zgodovina uporabe in prepovedi mučenja

4. od 19. do 21. stoletja

4. od 19. do 21. stoletja

Mučenje kot uradno veljavna tehnika zasliševanja je praktično izginilo, z izjemo:

- Rusije (1917-1922), fašistične Italije in Španije, nacistične Nemčije
- petdeseta leta 20. stoletja: številni Alžirci so bili mučeni pod francosko kolonialno administracijo.
- obdobje hladne vojne, v času totalitarnih režimov v Južni Ameriki in Afriki in v času balkanske vojne v devetdesetih letih.

4. od 19. do 21. stoletja

- Tudi danes se mučenje z namenom izsiljenja priznanja še vedno uporablja v številnih državah po svetu, čeprav sta mučenje in trpinčenje v **skladu z mednarodnim pravom absolutno prepovedana**.
- Namen in uporaba mučenja sta se znatno spremenila:
 - Sprememba v smeri "čistega mučenja", ki na telesu žrtev ne pušča vidnih sledi; uvedle so ga ZDA, Francija in Velika Britanija, sčasoma pa se je ta oblika mučenja razširila tudi na nedemokratske režime
 - Namen mučenja se je spremenil (vsaj v demokratičnih režimih) iz izsiljenja priznanja za pretekli zločin v nadzor nad **prihodnjimi dogodki**.

4. od 19. do 21. stoletja

"Čisto mučenje" v demokratičnih režimih zaradi

- potrebe po legitimnosti v očeh državljanov
- priznanje človekovih pravic
- čedalje večji nadzor nad izvajanjem in spoštovanjem standardov, povezanih s človekovimi pravicami